

BORO KAMIĆ

Mokošička jedra

Stoljećima se jedan potocić valja niz krševitu strminu okomitih brda iznad Mokošice: hući, pršti u kapljicama niz litice u jarkim duginim bojama, rasiplje snagu i nanosi kamenje na svom utoku u Omblu.

Dosta je kamenja na tom svom putu nanio kojeg je Ombla zaokružila u žal.

Dan po dan potocić proširuje taj jezičak kopna u more i toliko ga je povećao da su na njemu nikli i navozi i radionice, dućan i duga riva.

»Ponta od žala« zovu Mokošičani taj dječak svoga mjesta.

Ne manjka takovih ponta uzduž našeg obalnog ruba, ali ova mokošička ponta ipak je nešto drugo.

S jedne strane je brodogradilište...

Kad je sve podsjećalo na završetak, na neminovan i neodgodiv kraj, kad ni tradicija ni sentimentalnost ne pomažu pred novim što poput vala pred sobom ruši sve prepreke, kad je i posljednji gruški škver prestao sa radom, niknuo je ovdje novi. Proto Cvijeto Kapetanić sagradio je ovdje prvu barku. Malen prostorno, ali s velikim ambicijama da povrati bar djelić stare slave gruških škvera. A čudne su stvari ti dubrovački škveri što stalno propadaju a nikako da propadnu: kad je izgledalo da je sve svršeno, proključa u njima neka silna želja za opstankom pa prestanak ne postane kraj već predah u oduševljenju jedne nepresušive snage i napetosti volje da se ponovo uspije. I zato ne treba značaj ovog škvera mjeriti njegovom prostornošću već važnošću postojanja. Opasnost nepostojanja i zaborava je strašna: ona rastače, nagriža i ubija. I zato je važno da se onemoguću zaboravu da u zaborav sve zavije, da se godine što su prošle ne čine daleke, splosnute i bezbolne, bez težine i zapremine u vremenu, da se priče o tome ne kazuju kao arhivska vrijednost, da ako i počinju s onim neizostavnim »bilo je to nekad, davno...« bar u nastavku zadrže kontinuitet trajanja.

Mokošičko brodogradilište danas i radi i živi.

S druge strane ponte nalazi se luka. Nije to »porat« iz Maupasantovih novela gdje su brodske posade samo pomorci... pa djevojke, krčme i drugo po čemu se poznaju sve luke svijeta.

Ništa od toga ovdje.

Ovdje se život oduvijek odmatavao po do- maću... sve je bilo u pokretu, sve živo, nerazlučivo povezano u teškoći i jednostavnosti

življenja, između neba i mora s puno mediteranskog duha i primorske intonacije. U modrilu neba i mora ljuljuškale su se ovdje barke, i danas se ljuljuškaju, i odmarale jedrenjače sa svojim visokim jarbolima i jedrima — češće starim i zakrpanim nego bijelim i novim — jedinom raskoši ovog naselja, s nazivima svetaca na pramcu ili dragim imenima koji su plovili zajedno s njim i uvijek se vraćali u svoju Mokošicu. Rastanci i sastanci kao i u svim primorskim mjestima: sa suzom u ženinom oku na polasku i s oskudnim izljevinama ljubavi pri povratku... u ona davna vremena pravi se pomorac nije lako raznježivao, bar ne javno. Kad nitko vidio nije bili su i oni samo ljudi. Sve u svemu simpatični mali svijet što je plovio vodama života bez stabiliziranih manira i estetskih prerada.

Riva je svoj krak pružila daleko i duboko more. U more a ne u rijeku, jer Mokošičani svoju Omblu zovu morem. Opasno se nagnula, teški kameni blokovi vise nad morem i samo što u njega ne potonu: nemar je naćeo a nebriga je ruši, ali... tiho, jer kad se o rivi glasno govori potres je kriv.

»Ponta od žala« je osovina oko koje se sve u Mokošici vrti.

Ako umre izvan svog sela, Mokošičani s »Ponte od žala« u pogrebnoj povorci prate svog mještanina do njegovog vječnog počivališta na Kitošu.

Tu je i dućan pa se trguje... i kavana je tu blizu pa se i pijucka i u dugim razgovorima bistri ponešto od današnje zamršene međunarodne političke i ekonomske situacije. A ako netko misli da bi bilo bolje da zemlji sjeme u njedra sakriju umjesto da ovdje čakulajuću dangube, treba da se ispravi: Mokošičani nisu težaci nego pomorci.

Brodograditelji... timunjeri... ribari... trabakulanti... lučki radnici... mornari... U svim pomoračkim zvanjima se susreću, sve do vožnje brodarice, kako se ovdje kaže za prijevoz barkom preko rijeke: od najstarijih vremena do danas Mokošica diše na škrge, od mora i za more: ako je ponekad i odnosilo i u crno zavijalo od njega se i živjelo i životom koji je reljefno isticao nedostižnu razliku između dva življenja: između borbe za život jednih i životne taštine drugih, što su je provodili iza kamenih fasada svojih raskošnih dvoraca kojima su načičkali obje Ombline obale odmarajući se uz njeno romorenje.

Ali, promijenila su se i vremena i običaji...

Plemića više nema, većina dvoraca sablasno strši svojim ogoljelim zidovima... jedino su Mokošičani i danas pomorci. Nostromi, kapetani i komandanti... piloti, strojari i inženjeri. I ribari, ali sa svojim sredstvima... I brodograditelji ve-ka-ve i drugih kvalifikacija. Na nekadašnje kopanje podsjeća ih jedino ono prohujalo vrijeme kada su njihovi pradjedovi i djedovi kao kmetovi fideikomisa plemića Zamagne i Bone od zvijezde do zvijezde prevrtali crnu mokošičku zemlju i znajem je natapali da rodi i prehrani.

Danas su uvelike rasprodali zemlju: došljaci su sagradili i kuće i okućnice — preduplala se Mokošica — a Mokošičani su popravili domove i kupili aute, televizore i barke.

I život teče dalje.

A lijepe su priče o mokošičkim jedrima i pomoračkom kruhu sa sedam kora.

Jedan od mokošičkih pomoraca bio je i Niko Konjuh: uspravan, ko od brda odvaljen

i kao snijeg bijele kose i brade pričao je kako je sa skromnim zavežljajem pod mišicom i s jedva 14 godina života stupio pod jedra. Bila je to trabakula »Božja pomoć« mokošičkog patruna Matka Kravarovića s kojom je »navego« od Dubrovnika do Trsta. Ali željan »pravog mora« mijenjao je i jedrenjače i luke: Aleksandrija... Jafa... zatim Gibraltar, široki i duboki ocean i — Amerika, zemlja snova mnogih mladih ljudi. Ostat ću tu: kroz prašumu je pruga sebi krčila put, a priče o bogatoj zaradi učinile su svoje. Samo, gdje more ne šumi i gdje se jedra ko barjaci ne vijuju nema života za pravog pomorca... Jedan engleski bark pun drva za Havanu tražio je mornara i Niko je ponovo pod jedrima. Iz Havane za Baltimor i nevera, prava oluja: snijeg pada, munje paraju nebo, grmi, tu-tnji... priroda je poprimila sve glasove životinjske pa zavija i urla i nalijeće na brod da ga potopi. Grom je udario u jarbol... val je

Skuna »Paulina«, vlasništvo Svilokosa s Koločepa, na kojoj su zapovjednik i čitava posada bili pomorci iz Mokošice. Snažan orkan zahvatio je brod i nasukao ga na grebene pred Castellamare... sve se poduzelo da se spasi ali se spasio nije... ostao je na grebenima... (Original slike sačuvan kod g. Mata Konjuha u Mokošici).

odnio jednog mornara... nekoliko sati u tom strašnom paklu a zatim se sve smirilo.

Brodovi se mijenjaju i fortunali smjenjuju jedan drugoga, ali se ipak plovi, danima i mjesecima samo se plovi i plovi, po svim mornarima se plovi... život je obogaćen za mnoge oluje i nedaće pomorske.

I brodolom.

Bilo je to na škuni »Paulina«: snažan orkan zahvatio je brod i nasukao ga na grebene pred Castellamare. Voda je prodrla, brod se nagnuo, sve se poduzelo da se spasi, ali se spasio nije. »Paulina« je ostala na grebenima...

Preko Palerma i Trsta stiglo se kući.

Nekoliko dana sa svojima pa opet na more.

Bark »Abraham« od tisuću tona spremao se na put u Grčku, a odatle u Ameriku. U početku more je bilo tiho kao ulje, ali ne zadugo...

Ostatak priče pogađate i sami: kad se stiglo u prvu luku ničeg na palubi nije bilo, sve je fortune odnio u more. I jedra: samo su na jarbolima visili konopi i žalosno lepršali ostaci jedara, a brod je tužno cvilio kao da će se raspasti.

Ali »Abraham« je i dalje plovio... godinama još dok u Val di Muggia nije prodan.

Njegovi vlasnici kupili su parobrod.

— Kroz dugih 20 godina pod jedrima naučio sam razgovarati s vjetrovima, razumio sam što govori more, s brodom sam vladao kao da sam kapetan... prošao sam školu starih morskih vukova i postao nostromo... A jedra su bila i ostala moja najveća ljubav, — govorio je Niko.

Ali kad ih je jednog po jednog savila para, ostao je na kraju. Jer bez jedara nema pravih mornara.

Priča nostroma Nika samo je jedna od mnogih.

U to vrijeme, prije nekih 120 godina, Mokošičani su bili vlasnici 14 trabakula. Najveća je bila Iva Đarkovića, a ostale su bile manje, sve do »Svetog Spasitelja, s kojom je posljednji mokošički trabakulant Ivo Kusjanović, zvan Ivić, plovio do Trsta. Ali zalijetali su se Mokošičani i u Mediteran i u Crno more, kao što se to spominje za škunu Paska Bogetića. Pa brik braće Šišića: otplovili su s njim iz Engleske u Indije s teretom uglja, ali u Indije nikad nisu stigli: nad njima i brikom sklopilo se more negdje na tom — i za današnju navigaciju — dugom putu. A brodove su imali i obitelji Papi i familija Grgurević i mnogi drugi iz mjesta i sela na području Rijeke Dubrovačke.

Tu pred magazinima što i danas stoje i jedan po jedan u stambene objekte se pretvaraju, pristajale su trabakule, iskrcavane su prazne bačve i ukrcavane pune. Bila je tu i klaonica, solilo se meso, dimila kaštradina. Sve je tu naličilo onom poznatom lučkom štimungu bez mnogo reda, ali s velikom koristi. Tu su se i glasno i šapatom sklapali po-

slovi, stiskale ruke u znak pogodbe, raspravljalo o stalijama i kontrastalijama, pričale priče i dogodovštine s dalekih putovanja i lomili svi sveci nebeski kada posao ne bi išao kako treba. Odvozila se odavle i soljena riba, i ulje, i kosti... sve se to vozilo najčešće u Trst odakle se dovozila kafa, platno i drugi artikli.

Kontrola nije bila velika... tisnuo bi se koji fjorin financu u ruku i sve je išlo kako se samo poželjeti moglo.

Nicale su u selu kuće na pod i na dva, sve lijepe kamene, sagradili su i kampanel i ugradili sat, lani su proslavili stogodišnjicu njegova postojanja... dojučerašnja mala Mokošica, pod čijim je kućama tiho i ravnomjerno disalo more, brzo je postala pravo naselje u kome se počelo živjeti gradskim stilom života. Na zidovima su visile slike jedrenjaka u punoj vožnji i njihovi brkati vlasnici energična pogleda, sve od reda snažne i zdrave prirode i gromadni ljudi.

Ali eto, baš ti ljudi što su decenijama odolijevali svim nevoljama i nedaćama nisu ni slutili koliko se snaga krije u stroju. Nisu vjerovali novotarijama kao što im ljudi nikada u početku ne vjeruju, pa se »Vica«, »Fortunata«, »Božja pomoć« i druge trabakule Mokošičana više susretale uz rivu kako se odmaraju nego kako brazdaju more žureći za Trst. Malo po malo ta para, o kojoj su u početku s omalovažavanjem govorili, nagrizla je, rastakala i najzad neminovno savladala tu strašnu snagu vjetra i jedara. A ta priča i ovdje je jednaka svim ostalim: poznata priča o novom. I lijepa i draga, i tužna i žalosna, ali uvijek takova da čovjek želi uvijek samo takovu i nikako drugačiju.

Trabakule su rasprodali, neki su pošli navigat, neki u daleku Ameriku, a oni isluženi, što su ih godine privezale uz kraj, svakodnevno su se nalazili na »Ponti od žala« i čakulali, kako to samo pomorci znaju, s onim nezostavnim refrenom: ... »tako i ja kad sam bio...« I razveze se priča na dugo i široko.

I eto, mnogi kud i kamo poznatiji Mokošičani ni ne spominju se, ali se zgone i nezgone mokošičkih trabakulanata i danas prepričavaju...

Jedan mokošički trabakulant iz tih vremena mokošičkih jedara — neka mu ime ne bude važno — otplovio je iz svoje Mokošice sa trabakulom natovarenom soljenim mesom i kaštradinom na Maltu.

I evo ga na Malti. Sve je prodao, novac zaradio, pa je odlučio da i životu malo dade na volju.

Dobro vino, lijepe žene... fjorin po fjorin i — ode sve!! i zarada, i barjeli i — brod!

I bez igdje ičega vraća se u svoju Mokošicu.

A Mokošičani — ništa. Dogodilo se, govorili su, a svašta se pomorcima može dogoditi. Otad ga jedino nisu više po imenu zvali, nego jednostavno — Maltez.

Tako se, istina, govorilo glasno po selu, ali kad se šaputalo riječi su bile mnogo britkije: malograđanska glad za senzacijama i fantazija pučkih ženica i mornarskih udovica svemu su tome dodale još i podosta svoga.

A Maltez se na sve te priče ni ostvrtao nije. Svoj postupak protumačio je na jednostavan način: neka samo oštre jezičine... kuku se onome čovjeku o kome se ne govori.

A u priči se počesto spomene i Ivo Kusjanović, zvani Ivić, mornarina od glave do pete, nimalo sentimentalni čovjek, oštra pogleda i još oštrijeg jezika.

— Jesi li mi Iviću vidio gdje moga Luka, pita ga Kate Lučina koja je po rivi tražila muža.

— Nijesam... a ne bi ti ga rada ni vidjeti.

Ne anjka u Mokošici događaja i priča vezanih za ovo simpatično ime i ovaj dragi, uvijek mrzovoljan lik, čiji oštri jezik nikome nije ostao dužan, kao što ne manjka ni drugih priča o ostalim Mokošičanima, ljudima široke duše i bistra pogleda kao što je i more na kome su odrasli i po kome su plovili. Mnogih ni na fotografijama više nema, ni njih ni njihovih brodova... zamijenili su ih po zidovima poster i nogometni timovi. Ali u priči žive. I čovjeku se čine toliko stvarnim kao da ih je i sam poznao.

A i duhoviti su ti Mokošičani.

Vraća se u Petrovo selo jedna žena koja je pred više godina iz tog malog seoceta iznad Mokošice otišla u Ameriku.

Iskrcava se u Mokošici i pita jednog Mokošičana.

— Helo mister, koji strit vodi u Petrovo selo?

A on, prepoznavši je, odgovori joj: onaj isti kojim si iz Petrova sela i otišla.

I tako u beskraj: priče i samo priče o vremenima i ljudima i događajima kojih i kakvih više nema.

A mokošički barkarioli?

Nije Ombla ni Misisipi ni Nijagara, male na je to rijeka koja svoju najbolju vodu i svoju najbolju snagu beskorisno utapa u more. Ni je ni široka odviše: dvadesetak poštenih zaveslaja i eto barke iz Sustjepana u Mokošici.

Nekad je tako na ovoj rijeci bilo dok su žuljave ruke utapale duga vesla u mirnu površinu rijeke.

Danas brodarica više ne vozi. Posljednji mokošički barkariol Stjepan Uskoković izveo je odavna već barku na kraj i pošao na vegat.

Kažu, svemu je kriv — porez.

Duga je priča o brodaricama na Ombli: na pet mjesta, nekad, davno brodarica je prevozila s jedne strane na drugu, sve tamo od dalekog trinaestog stoljeća pa do tu nedavno. Bio je to koristan posao. I važan, i odgovoran i savjestan. Usred noći čovjek samo zazove, a brodar se diže i prevozi ga na drugu stranu rijeke bez obzira koje je godišnje doba ili dio dana ili noći, pa čovjek s današnjim pojmovima o uslužnosti u saobraćaju jedva da shvati takovu pažnju prema čovjeku putniku. O brodarima su priče kolale kao o junacima u davnim vremenima. I kad bi brodarica poslije dugih godina odlazila iz njihovih života sa

Brodarica na rijeci Ombli između Sustjepana i Mokošice. U pozadini slike vidi se selo Mokošica i u luci jedrenjak. (Iz porodičnog albuma gosp. Luigje Kusjanović).

suzom se opraštalo od rijeke. Ostajala je barka i raznježeno srce i prepuštala se u mlađe ruke.

Barkariolima je to bio unosan posao, zajednici koristan, a svijet sustjepanski i mokošički bio je zadovoljan.

I dođoše tako i naši dani: u velike planove ušla je i brodarica na Rijeci Dubrovačkoj. Na papiru sve je bilo do u detalje sređeno: velika barka, kabina, jak motor, izgrađena riva, društvena organizacija...

Ma kakvi motori, kakva brodarica: magistrala će sve to riješiti...

I protegnu se magistrala kroz Mokošicu, tandrću kamioni i autobusi i na sve strane prevoze i Mokošičane.

Samo, znate, pravi pomorac se nakostriješi kad u autobus ulazi, pa se i dalje uzdiše za brodaricom i pogledom kruži po rijeci.

A tada počeše i priče o mostu koji će natkriliti Rijeku Dubrovačku.

Most... priča se o njemu i u Mokošici, ali ne baš s nekim posebnim oduševljenjem.

Jer, pravi Mokošičanin i danas bi rado vidio svoju brodaricu kako povezuje dvije Ombline obale... Ništa zato autobusi magistralom drndaju i što se most sprema da elegantnim lukom preskoči rijeku.

Kažu: neka bude i jedno i drugo.

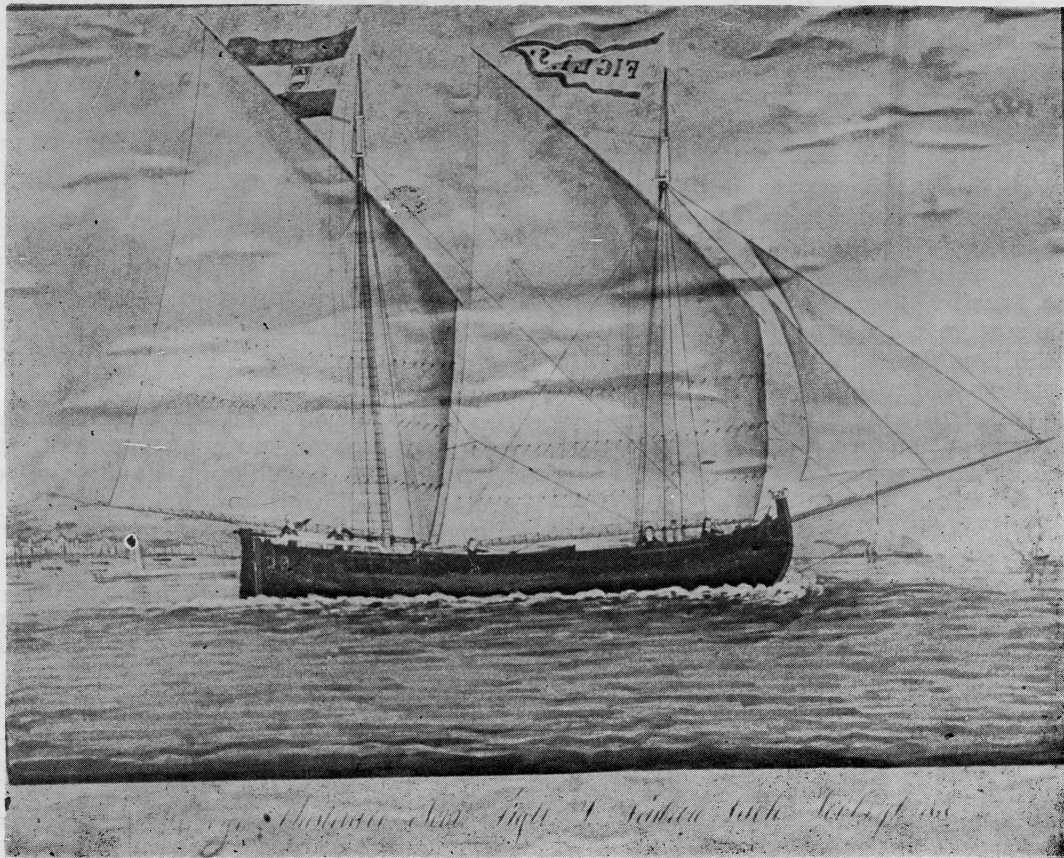
A tko će vozit?

E, to je druga stvar: u današnjim rentabilno-nerentabilnim shvaćanjima teško je naći onoga tko će ih obavljati, pa tako bar za sada završava i priča o brodarici na Rijeci Dubrovačkoj.

I ostala bi bez pravog kraja da jedan stari Mokošičanin, koji je i sam nekada na ovoj istoj rijeci vozio brodaricu, ovaj naš rentabilitet ili nerentabilitet, kako hoćete, o koga se stalno spitićemo pa evo i na ovoj rijeci, ovdje na »Ponti od žala« nije protumačio po svoju: ljudi, kažem ja vama, nema nerentabilna posla... postoje samo lijena i valjana čeljad...

Na »Ponti od žala« nisu se samo raspredali dugi poslovni razgovori, ispraćale jedrenjače na svoja duga putovanja, nabijali obručiči na bačve i govorkalo o ženidbama i udajama. Oslikavao se život ovdje i sa svoje svjetlije strane, čuli su se ovdje i drugačiji tonovi, veseloga duha često je bilo mnogo više nego što se to, zbog plitkih džepova, moglo pretpostavljati.

U danima maškarata, festa i nedjelja sve je ovdje kiptilo od živosti, od pjesme momačke i smjeha djevojačkog: vani se igralo na boče, pljuštale su u kavani karte, batilo se i strišavalo po vas božji dan, a litrenjak je kružio iz ruke u ruku... kuckalo se čašama, na zdravljalo i jezikom znalački mljackalo da se

Pelig »Figli S« patruna Pava Škobalja (Mokošica). Naslikao ga 1868. godine talijanski slikar V. Luzzo.

izrekne sud o vinu... A čim bi mrak svojom tamnom koprenom obavio kraj, počeo bi ples: škripao je pod, tresli su se prozori, stari gramofon više je škripao nego svirao, ali su mladenačke noge svejedno bez prestanka poskakivale. I iz grada je mladost ovdje dolazila da se provede i zabavi, da, da, a da što ste mislili da je Mokošica bila? Po balima i lijepim djevojkama Mokošica je bila na daleko poznata. I dok su se mlada tijela njihala i savijala u ritmu valcera ili tanga, majke su sjedeći uokolo budnim okom pratile svoje kćeri da se drže na pristojnom razmaku, da im se oči previše ne zakrijese, jer je poštenje najvećem broju ovdašnjih djevojaka bila najveća vrijednost u mirazu.

Samo, novo je i ovdje malo po malo sebi krčilo put: stari gramofon je već odavno u penziji pa sviraju harmonike i gitare, a i majke zažmure na jedno oko pa se ukrade i poljubac i doprati djevojka do sela... a nekad se i šakama podijelio megdan za ljubav djevojačku, jer su mlađi ljudi i u tim vremenima ponekad nastojali da ih stariji ne razumiju kako bi se mogli obmanjivati vlastitom superiornošću.

A dole u kavani pričaju ljudi o svemu: o godini kako je ponijela, jer je i u Mokošici bilo i te kako vrijednih ljudi na plugu i motici, o vremenu i skupoći, jer je seljaku uvijek sve skupo što novcem treba platiti pa čezne za nekakvim drugim životom, za novostima i novim krajevima... Amerika je tada bila u modi, pa preko Oceana plove pisma puna nostalgije: jedni bi se vratili, drugi bi pošli... A nije, naravno, manjkalo ni priča onih dovoljnih sami sebi kojima je lijepo sve ono što je bez koristi.

Bio je tako jedan Mokošičanin, zvao se Kristo Kuko, koji je na dugo i široko, svakome tko je to želio da ga sluša, uzduž i poprijeko kao vlastite događaje, pričao najfantastičnije priče koje je izmislio o strašilima i avetima koji ga susreću po Mokošici. On je pričao više nasmijavajući i zbunjujući druge nego se sam smijao i strah izražavao... on je pričao a drugi su prepričavali i uvijek ponešto nadodavali svoga tako da je na kraju izgledalo da su se sva strašila ovog svijeta nastanila u Mokošici. Žene bi detaljima iz tih Kristovih priča plašile neposlušnu djecu, a i same bi se poslije večernjeg zvona zatvarale u kuću i bez velike nevolje nisu izlazile van.

Netko je jednom napisao da siromah čovjek ne može biti duhovit. A on je, eto, imao sve što je trebalo za to imati: prisebnost, neku drsku energiju i nesalomljivost u siromaštvu. A poroci njegova vremena išli su mu još više na ruku. U stvari, sve se svodilo na jedno: kad bi čašici dublje pogledao u dno, vraćajući se kući uskom i krivudavom seoskom ulicom, koju je osvjetljavao jedino mjesec kad bi sa svoda nebeskog sijao, pričao bi za vlastitu zabavu sa sjenkama po uglovima,

jer — siromahu je najteže biti sam! I u tom raspoloženju stvarane su priče koje bi kasnije kružile selom postavši mu potrebom.

A Zorka, jedna ovca iz njegovog stada, uvijek ga je svugdje pratila poput najvjernijeg psa... I u kavanu... i strpljivo čekala sve do »fajranta« okvasivši počesće i sama grlo pivom ili nekim drugim alkoholom...

Samo, ni danas ne manjka na »Ponti od žala« živosti: ljeti je zaposjedne turistički svijet, jer ni Mokošica ne krije svoje turističke ambicije, a mladost se ovdje počesće natječe tko će više puta ubaciti loptu kroz koš.

Eto, o svemu je rečeno dosta, samo o ljudima nije puno.

Ne zato što su ljudi zagonetna dubina pa ih je najbolje pustiti na miru, kako je to rekao pjesnik, već zbog toga što je još 1848. godine Pjerko Bona Luković, i sam Mokošičanin ili Mokošanin kako oni za sebe znadu kazati, u 82 stiha sa po četiri retka svaki, u svojoj »Proversiji Rijeke Dubrovačke«, opjevio ljude iz svih sela ovog kraja, a mnoge i poimenično spomenuo. Svima je našao po neku manu i vrlinu — po čemu ljudi i jesu ljudi. Nad jednima je grmio gnjevom, nad drugima je izažeo suzu milosrđa i simpatije... ponekad melanholijski, tu i tamo ironijski stvorio je jednu vrijednu galeriju likova po mnogočemu originalnu, koja — koliko se znade — nikada nije bila oštampana!?

Vidite što sve znači »Ponta od žala« u životu Mokošice?

Ali, sve ima kraj, pa tako završava i starinska priča o danima na ovoj ponti, kojih više nema, i o godinama bez vremena... Proživjela je jedan život i sada živi drugi.

Jer, i mjesta se rađaju, rastu i umiru kad se umore i iscrpe.

Ostane od njih samo toliko da se natalože novi dani što snažno vuku u svoj vrtlog, počinjući novu priču o drugačijim shvaćanjima: mnogi kažu ljepšu, življu i vredniju.

I ne osvrću se mnogo unatrag. Kažu, bilo pa prošlo.

I ostalo na tvrdom kartonu čija je poleđina prekrivena pustim ornamentima i odlikovanjima... na slikama davno umrlog fotografa da potkrepljuje starinske priče jer sijećanja blijede...

1 O pomorcu Niku Konjuh pisao je podulju reportažu Miho Kusjanović u »Jadranskoj straži« br. 2,3 i 5 godine 1938.

2 Stariji ljudi u Mokošici za sebe kažu Mokošani, a za žene Mokoške, dok mlađi uz spomenute nazive kažu i Mokošičani, što bi sve valjalo imati na umu kod pisanja naučnih i sličnih radova.

3 Od ove pjesme bila je sačuvana samo polovica, dok svojevremeno Marko Muhoberac iz Mokošice nije pronašao i drugi dio. Takovu je od njega prepisao (još kao srednjoškolar) kap. Niko Konjuh iz Mokošice i to je — koliko se sada zna jedini sačuvani primjerak ove pjesme koja nikada nije bila štampana.